Mindre bidrag

EN NAVNEFORKLÆDENDE EPISK NØGLESAGA

»Helgedigtene« står i den episke »Edda« egentlig lidt underlig uorganisk, ligesom løst påhæftede. Hovedmassen av Samlingen i denne Del av »Eddaen« handler jo øjensynlig om historiske Burgunder, Hunner, Merovinger og Goter. Der er den tragiske Burgunderhelt Gunnar, historisk Gundahari – forøvrigt sekundært blandet sammen med Merovingeren Gunthram. Der er Sigurds Banemand, Burgunderen Gottorm = hist. Gudomar. Der er Hunneren Atle = Attila. Der er Frankeren Sigurd = Merovingeren Sigibert av Austrasien og hans Hustru, Vestgoterinden Brynhild. Der er Attilas østgotiske Vasal og Medkæmper fra Folkekampen ved Châlons, Thjodmar.

En lignende historisk Navnekreds som i det kendte Nibelungdrama ejer »Helgedigtene« ikke. Man har gættet på, at Helge Hjörvardsøn til Fader kunde have Merovingeren Theodbert med radbrækket Navneform, men det er usikkert og giver ialfald ingen Nøgle til den samlede Personkreds.

Saxe tyder sin Helge som den kendte Skjoldung Helge Halvdanssøn. Det ligger jo snublende nær, men er utvivlsomt vrangt.

Hvem er da denne mystiske Helge, som gækker Forskerne? Den eneste, der har givet os et brugbart Spor, er *Sophus Bugge*. Han har i »Helgedigtene« tydet Helges Modstander *Hǫðbroddr* som Opnævner for den fra »Beowulf« kendte nordtyske Stamme *Heaðobearderne*. Ligningen er utvivlsomt rigtig; Bugge fører den blot ikke videre.

Men videreføres må den, om vi skal håbe at finde en brugbar Nøgle til »Helgesagnene«s Personkreds.

Altså, jeg vover det med en Ligning, der ved første Øjekast vil forekomme dristig, men i Virkeligheden ligger snublende nær.

Helge turde simpelthen være Opnævner for den navnkundige Fjæld-ø *Helgoland*. Den hele Sagnkreds er jo i høj Grad præget av geografiske Opnævnere.

Den hellige Ø hedder hos Adam av Bremen Halagland eller Heiligland. Øens Fjældkolos var jo selvskreven til Indvielse. Og tager vi Helge som dens Opnævner, får vi dærmed flyet den bedst mulige Nøgle til den omgivende Personkreds.

Helge voldtager ifølge Saxe P. E. M. S. 80 en Jomfru Thora, Opnævnerske for *Thorø*, dvs. Turø ved Svendborg.

Han får Støtte fra *Heðinsey*, den nuværende Ø Hiddensö ved Rygen, HHu. str. 22 (Helgakviða Hundingsbana). Hovedfjenden er *Hǫðbroddr*, Opnævner for den fra »Beowulf« kendte nordtyske Stamme *Heaðobearderne*. Denne får Hjælp fra Folket ved *Myrkviðr*, HHu. str. 54 = Miriquidui, Erzgebirge, jfr. Thietmars Krønike, Pertz V, 807. *Varinsfjǫrðr*, der nævnes Str. 27, turde være Farvandet Warnemünde. Helge hævner på Hǫðbroddr Drabet på *Ægir* = Ægidora, Ejderen, HHu. Str. 59, og ligeså Drabet på *Isungr* = Anglernes Leder, HHu. Str. 21. (Finnur Jóns-

son opfatter jo Ægir appellativisk, som Udtryk for »Fyrste«. Men på dette vigtige Sted, lige før Slutverset, må det formodes, at Sejerherren har været karakteriseret nøjere ved Nævnelse av den av ham overvundne Modstander. Hos Saxe seer vi jo, at Eyr, dvs. Ejderens Opnævner, hører med til Personkredsen).

Når Helge efter at have overvundet Saxeren Hunding indsætter Jarlerne Eyr og Ler, Saxe 81 P. E. M., vil det sige, at Synskresen fra Ejderen udstrækkes til Læsø, Hlésey. Det er denne Sammenstilling, der volder, at Ægir og Hlér i den islandske Mytologi opfattes som Navne for een og samme Person.

Når *Ægir* er fældet av Hǫðbroddr, vil det sige, at Heaðobearderne har overskredet Ejderen og angrebet Sønderjylland, men de drives atter tilbage av Helge.

Isungr er Leder av Anglerne. Det seer vi av »Thidrekssaga« I, 255 etc. (Bertelsens Udg.), hvor han erobrer *Bertangaland*, dvs. Britannien. Isungerne er Isjætter, lig med den nordiske Fornjots Æt, Jøkul, Snc etc., der også kendes fra Danmark. Som Mercia-Kongeættens Stamfader indgår en *Icel*, hvis Æt kaldes Iclingas. Formerne med bortfaldet *j* har nordisk Sprogpræg. Også Anglerne har ifølge HHu. været udsat for et Angreb av Heaðobearderne, men disse er bleven drevne tilbage av Helge.

Helges Fjende *Hunding* kaldes hos Saxe for Saxerkongen *Syrics* Søn, der fældes ved Stade i Hannover. Der tilføjes, at for at håne de overvundne, blev Frimænds og Frigivnes Mandebod gjort ens. Dette er, som Chadwick oplyser i »The Origin of the English Nation«, en rigtig historisk Efterretning om de engelske Saxers Mandebodsordning, der avveg fra den i det øvrige Gottjod herskende Type.

Iøvrigt er det ikke rigtig klart, hvad de episke Hundinger egentlig var for en Slags Folk. I det angliske Oldkvad »Widsith« L. 13 nævnes Hundingerne ved Siden av Holm-Ryger, Sveber, Hælsinger og Myrjinger. Det peger hen på Egnene ved Nedre-Elben, hvor jo også Stade ligger; men nogen klar Stedfæstelse får vi ikke.

Alt ialt må det siges, at den givne Tolkning yder et nogenlunde sluttet Billede. Inderzonen omfatter: Helgoland, Ejderen, Angel, Turø, Hiddensö, Stade, Warnemünde. Til Yderzonen hører Læsø og mod Syd Miriquidui, Erzgebirge. (Svebernes Opnævnerske Svava optræder i HHj.).

For vore Heltesagnforskere vil min Tydning forekomme hård at gå på. Forskningen har jo hidtil fuldstændig forsømt at prøve at sætte sig ind i den tidlige Middelalders Forudsætninger. Det vilde være på Tide, at man gjorde sig lidt Umage for at sætte sig ind i det digteriske Tegnsprog, der ligger i den episk-eponyme Navnemaskering.

Eskjær, 26. Maj 1956. *Gudmund Schütte.*

E. S. I Nordnorge findes en mærkelig Stedmyte, hvor Hölge som Opnævner for Hálogaland ægter sin egen Datter, Thorgerd Hölgabrud. Den er på een eller anden Måde blandet sammen med Sagnet om Helge; men hvordan det skal opfattes, er jeg ikke klar over.